

SSB, 19.1.2021

Referat fra møte i Rådet 19. januar 2021 (2021/1)

Sted: Videomøte i MS Teams
Møtetid: Tirsdag 19.1.2021 kl. 12.30 – 15.30

Til stede:

Fra rådet:

Birger Vikøren
Claire Armstrong
Grete Brochmann
Marta Ebbing
Jørgen Elmeskov
Helge Veum

Fra administrasjonen:

Geir Axelsen, administrerende direktør
Bjørnar Gundersen, administrasjonsdirektør
Herborg Bryn, kommunikasjonsdirektør
Wenche L D Friestad, referent
Marit Hoel, referent (fagsiden)

Forfall:

Astrid Undheim (men sendte inn skriftlige merknader før møtet)

Saker:

Til vurdering:

Sak 2021/1/1	Godkjennelse av innkalling
Sak 2021/1/2	Langtidsplan og budsjett 2021-23
Sak 2021/1/3	Status i arbeidet med kvalitet i offisiell statistikk
Sak 2021/1/3	Rådets årsrapport til Finansdepartementet

Aktuelle saker – Orientering fra administrerende direktør:

- Forskning om ulikhet
- Plan for tilpasning til nye retningslinjer for forskningsavdelingen

Orienteringssaker som sendes Rådet

Tildelingsbrev 2021
Statistikkprogrammet

Eventuelt

Rådets behandling:

Rådets leder ønsket velkommen til rådsmøtet.

Sak 2021/1/1 Godkjenning av innkalling
 Dokument *Innkalling_møte i Rådet_19-1-2021*

Det var ingen merknader til utsendt innkalling med sakliste, og sakslisten ble godkjent.

Sak 2021/1/2 Langtidsplan og budsjett 2021-23
 Dokument *Sak2021-1-2_Notat_Rådet_langtidsplan 2021*
 Dokument *Sak2021-1-2_Vedlegg_Langtidsplan_utkast_5_181220*

Administrerende direktør informerte kort om bakgrunnen for saken.

SSBs strategi ble godkjent av Finansdepartementet og vedtatt i direktørmøtet i juni 2020. Strategien skal operasjonaliseres i en treårig langtidsplan for SSB. Rådet ble forelagt og drøftet et første utkast til langtidsplan i møtet 19. november 2020.

Aina Silnes i avdeling for administrasjon orienterte om at utkastet til langtidsplan er omarbeidet siden forrige møte, og direktørmøtet har drøftet langtidsplanen i flere omganger. Rådets innspill er forsøkt hensyntatt. Hovedretningen på planen er den samme, men det er gjort en større omstrukturering. Planen beskriver hvordan satsingsområdene fra strategien skal bidra til måloppnåelse, og identifiserte utviklingstiltak er satt inn. Det gjenstår noe arbeid på dette. Det har vært jobbet med å redusere antall indikatorer i forhold til første utkast. Indikatorer som Finansdepartementet vil styre SSB på, er integrert i langtidsplanen.

Administrerende direktør ba Rådet vurdere om innspillene er tilstrekkelig ivaretatt, og om det er områder som bør utdypes ytterligere i langtidsplanen.

Rådet uttrykte at innspillene fra møtet 19. november 2020 i stor grad er ivaretatt. Videre hadde Rådet følgende synspunkter:

- Budsjetttabellene bør gis utdypende forklaringer. Det bør gjøres tydelig hvordan forventede rammekutt fordeler seg på fagavdelinger og støttefunksjoner. Videre er det viktig å synliggjøre hvilke konsekvenser budsjettkutt har for SSBs virksomhet over tid.
- Inndelingen i tre prioriterte områder er fornuftig, men overskriftene kan klargjøres.
- Indikatorene bør rettes mot det som SSB har kontroll over.
- SSBs samfunnsoppdrag med å ta overordnet ansvar for offisiell statistikk i Norge bør tydeliggjøres.
- Planen bør inneholde mer helhetlige tiltak for utvikling av digital kompetanse hos ledere og medarbeidere.
- SSBs eierskap til viktigheten av å prioritere videreutvikling av systemet for styring og kontroll bør framheves.
- Tiltakspunktene bør gjennomgås språklig, og begreper og forkortelser klargjøres.
- Oppdatering av strategien og langtidsplanen må koordineres over tid.

Oppsummering: Rådet støttet omstruktureringen av langtidsplanen og oppfordret SSB til å utdype kommentarene til langtidsbudsjettet, klargjøre enkelte tiltak og spisse noen indikatorer.

Sak 2021/1/3 Status i arbeidet med kvalitet i offentlig statistikk
 Dokument *Sak2021-1-3_Notat_Kvalitet offentlig statistikk*
 Dokument *Sak2021-1-3_Vedlegg_Kvalitet i Offisiell statistikk til Rådet for SSB*

SSB er etter ny statistikklov ansvarlig for å samordne og følge opp utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk som inngår i statistikkprogrammet. SSB skal utarbeide en årlig offentlig rapport til Finansdepartementet om kvaliteten på offisiell statistikk.

Xeni Dimakos i avdeling for metodeutvikling og datainnsamling redegjorde for planene og status i arbeidet med å utvikle et system for kvalitet i offisiell statistikk, i henhold til tildelingsbrevet for 2021.

Kvalitetsarbeidet ble diskutert i Utvalget for offisiell statistikk 2. desember 2020. Tiltakene som inngår er Eurostats peer review (fagfellevurdering), kvalitetsevalueringer som bygger på Retningslinjer for europeisk statistikk, kvalitetsgjennomganger av utvalgte statistikker i SSB og hos andre produsenter av offisiell statistikk samt rapporter om kvalitet i administrative datakilder. Det kan også tenkes andre elementer i et kvalitetssystem. Arbeidet har høy prioritet. Det vil kreve en del ressurser, og det kan bli utfordrende å gjennomføre et helhetlig kvalitetssystem. SSB har levert et satsingsforslag til statsbudsjettet for 2022.

Administrerende direktør ba om Rådets vurdering av hva som bør prioriteres i arbeidet med å etablere et system for kvalitet i offisiell statistikk.

Rådet hadde følgende synspunkter:

- Det er fornuftig å ta utgangspunkt i flere elementer som sammen kan utgjøre et system for kvalitetsoppfølging av offisiell statistikk.
- Etablering av et system for kvalitetsoppfølging av offisiell statistikk innebærer nye og utvidede oppgaver for SSB. Statistikklovutvalget understreket at denne oppgaven ville kreve noe økt ressursbruk i SSB.
- Det bør vurderes om man i større grad enn det som er angitt i notatet, kan trekke på ressurser og kompetanse hos de andre produsentene. Det vil kunne lette ressursituasjonen i SSB og gi bedre involvering og mer effektivt samarbeid.
- Ressursbruken knyttet til de ulike elementene i kvalitetsoppfølgingen bør klargjøres, slik at det blir mulig å vurdere omfang og innhold i kvalitetsgjennomgangen opp mot samlet ressurstilgang. Det er viktig at Finansdepartementet er kjent med de prioriteringer som gjøres i lys av ressurstilgangen.
- Brukernes medvirkning i kvalitetsarbeidet bør omtales og styrkes.
- Det bør vurderes om kvalitetsarbeidet skal legge mer vekt på å vurdere om tallene er konsistente med økonomisk teori og gir mening når en sammenholder med observert utvikling i relevante samfunnsforhold.
- Kvalitetssystemet kan på sikt være byggestein for utvikling av «data stewardship»¹ i SSB. Dette er et tema som diskuteres mye i statistikkmiljøet internasjonalt. SSB bør vurdere om en skal utvikle seg i retning av å ta et større nasjonalt ansvar i tråd med en slik rolle.

SSB kommenterte at de europeiske retningslinjene for kvalitet også dekker produktdimensjonen, og at kvalitetsgjennomgangene av enkeltstatistikker omfatter dette. Rollen som «data steward» ligger ikke eksplisitt i statistikkloven eller SSBs strategi, men begge dokumenter innebærer krav og forventninger om at SSB tar et større ansvar i denne retningen.

Oppsummering: Rådet støttet videre arbeid med det skisserte kvalitetssystemet. Rådet anbefalte at SSB klargjør prioriteringer og kostnader ved de ulike elementene i systemet, som grunnlag for budsjettinformasjon til Finansdepartementet og skalering av arbeidet opp mot tilgjengelige ressurser. Rådet oppfordret SSB til å bygge på det gode samarbeidet med de andre produsentene for å styrke involveringen av disse i kvalitetsarbeidet.

Sak 2021//4	Rådets årsrapport til Finansdepartementet
<i>Dokument</i>	<i>Sak2021-1-4_Notat_Rådets årsrapport 2020</i>
<i>Dokument</i>	<i>Sak2021-1-4_Vedlegg_Rådets årsrapport 2020 – første utkast</i>

Instruksen for Rådet for SSB gir føringer for årsrapporten fra Rådet. Rapporten skal være offentlig. Den skal inneholde Rådets vurderinger av SSBs virksomhet, herunder hvordan virksomheten løser sitt

¹ «Data stewardship» betyr i denne sammenhengen å være sentral dataforvalter for offentlig sektor. Begrepet er ikke klart definert, og ulike land legger noe forskjellig innhold i begrepet.

samfunnsoppdrag. Den skal redegjøre for Rådets anbefalinger og bakgrunnen for disse. Rapporten skal også redegjøre for bruken av opplysningsplikt.

Første utkast er basert på disposisjonen som Rådet behandlet på møtet 19. november 2020 og omhandler enkeltsaker som Rådet behandlet i fjor. Rådet vil også basere sin vurdering på SSBs egen årsrapport for 2020. Utkast skal behandles på Rådets møte 3. mars 2021.

Sekretariatet ba om Rådets vurdering av første utkast til årsrapport for 2020.

Rådets leder pekte på at det er første gang det lages en slik rapport, og at Rådet burde ha en grundig diskusjon av form og innhold i rapporten. Han sa at det i utkastet til rapport er gjort et godt arbeid med å oppsummere Rådets anbefalinger, men at Rådet må vurdere om det er andre forhold som bør trekkes fram. Rådets synspunkter og anbefalinger har på en konstruktiv måte blitt fulgt opp av administrasjonen, og det er ingen gjenværende anbefalinger som ikke er fulgt opp og som departementet i så fall burde vært gjort oppmerksom på. Videre mente han at formen på rapporten bør vurderes nærmere, herunder om det bør lages en boks med hovedtemaer som Rådet har vært opptatt av. Rådets leder foreslo at behandlingen av langtidsplanen som skjedde på møter i både 2020 og 2021, tas med i årsrapporten for 2020.

Rådet hadde følgende synspunkter:

- Første utkast gir en ryddig og saklig oppsummering av Rådets drøfting av saker på møtene i 2020.
- Det bør arbeides videre med rapportens prosaform. Rapporten bør sette sakene og anbefalingene i kontekst. Den bør innledningsvis inneholde noen vurderinger av Rådets rolle sett i forhold til den aktuelle situasjonen og SSBs utfordringer i 2020. Tillit til tall og tallenes betydning bør omtales, og rapporten bør også peke framover.
- Enkelte anbefalinger bør gjøres tydeligere. Det gjelder viktigheten av tilgjengeliggjøring av data til eksterne forskere. Rapporten bør få fram Rådets syn om at dagens praksis med utlån ikke er bærekraftig, og bør erstattes ved at det utvikles løsninger som har lavere risiko og gir raskere tilgang til data. Anbefalingen om å styrke arbeidet med informasjonssikkerhet og -kontroll og vurdere sertifisering etter standardene ISO27001 og ISO27002, bør forsterkes. Videre bør viktigheten av modernisering av statistikkproduksjonen og digitalisering komme klarere fram.
- Årsrapporten skal redegjøre for SSBs bruk av opplysningsplikt. Rådet har vært opptatt av viktigheten av at SSB gir god informasjon til offentligheten om begrunnelse for vedtak om opplysningsplikt og om behandlingen av personopplysninger. Omtalen av dette punktet bør styrkes. Drøftingen av en konkret sak om betalingstransaksjoner (som ble behandlet etter gammel statistikklov) kan nevnes som eksempel.
- Rapporten skal inneholde formuleringer med en samlet vurdering som ivaretar instruksens krav til Rådet.
- Formen på årsrapporten bør være noe fleksibel fra år til år, avhengig av situasjonen det aktuelle året.

Oppsummering: Rådet ba om at innledningen i rapporten utvides og gjøres mer aktuell med tanke på situasjonen i 2020. Videre skal enkelte temaer utdypes. Sekretariatet ble bedt om å lage nytt utkast og ha en runde med skriftlige merknader fra Rådets medlemmer i forkant av endelig behandling på møtet 3. mars.

Aktuelle saker – orientering fra administrerende direktør

Forskning om ulikhet

Rådet ønsket å drøfte forhold rundt publiseringen av en analyseartikkel om inntektsulikhet som ble skrevet av tre SSB-forskere og publisert på SSB Analyse 24. september 2020, spesielt på bakgrunn av bekymringer om kvaliteten på arbeidet som ble uttrykt fra noen eksterne lesere.

Linda Nøstbakken i Forskningsavdelingen informerte om bakgrunnen for artikkelen. Den tok opp et måleproblem som er velkjent blant forskere, også internasjonalt, og drøftet resultater av at urealiserte kapitalgevinster tas med. Norge har gode data, og flere aktører etterspurte analyser på dette. Analyseartikkelen ble publisert før den akademiske internasjonale artikkelen (ofte er det motsatt) for å ta del i den aktuelle debatten. Forskerne skrev deretter to kronikker for å rydde opp i misforståelser.

Rådet støttet at SSBs forskere kan delta i debatter i det offentlige rom, men mente det var viktig at forskernes synspunkter var basert på kvalitetssikret forskning. Rådet var opptatt av at dette ikke smitter over på tilliten til statistikkproduksjonen. Rådet ønsket informasjon om hvilke prosedyrer som gjelder for evaluering i forkant og etterkant av slike publiseringer.

SSB opplyste at prosedyrer ved initiering av nye forskningsprosjekter er strammet opp (jf. dokument til Rådet). Videre følger akademiske forskere, interne, men også eksterne, opp arbeidet underveis. Artikler på SSB Analyse evalueres bredt i SSB, også av medarbeidere i statistikkavdelingene, og «discussion papers» kontrolleres av en komité. Det kan være behov for mer vurdering av tidspunkt for publisering, og om ekstern referee vil bidra med formålstjenlig tyngde og legitimitet.

Plan for tilpasning til nye retningslinjer for Forskningsavdelingen

Dokument_Plan for tilpasning nye retningslinjer – Rådet 2021-01

Dokument_Retningslinjer bistilling – Rådet 2021-01

Administrerende direktør sa at substansen i dokumentene er lik den som ble behandlet på forrige møte.

Administrerende direktør informerte om andre aktuelle saker:

Koronasituasjonen

De fleste medarbeiderne arbeider fortsatt på hjemmekontor. Ca. 10 prosent er til stede på kontoret. Gjennom undersøkelser registrerer man slitasje blant medarbeiderne, men sykefraværet er lavt. Produksjonen går omtrent som planlagt. Utfordringene knytter seg først og fremst til datainngang, og enkelte statistikker vil bli noen uker forsinket.

Ny instruks

SSB har fått ny instruks av 16. desember 2020, der Finansdepartementet har lagt inn noen standardformuleringer om kontakten med Stortinget og andre departementer. SSB har særskilt faglig uavhengighet, og på det nevnte punktet er instruksens presisert til å gjelde saker som ikke omfattes av den faglige uavhengigheten.

Ad. programmet for offisiell statistikk

FoU-statistikk har vært delt mellom NIFU og SSB. NIFU er en egen stiftelse. Kunnskapsdepartementet og Forskningsrådet (som er ansvarlig for den offisielle statistikken som NIFU lager), har vurdert hvor statistikken bør produseres. Man ønsker at den skal flyttes til SSB. Det er ikke endelig avklart detaljert hvilke oppgaver og hvor mye ressurser som vil bli berørt.

Eventuelt

Ingen saker.

Oslo, 19. januar 2021

Birger Vikøren
rådets leder (sign.)

Claire Armstrong
(sign.)

Grete Brochmann
(sign.)

Marta Ebbing
(sign.)

Jørgen Elmeskov
(sign.)

Helge Veum
(sign.)